

edino pravični predlog je ostal v manjšini. Proti njemu je glasoval tudi deželni odbornik grof Barbo! Sedaj je torej tudi ta gospod stopil na nam sovražno stran!

Med njim in klerikalci je bil sklenjen domenek, da glasuje Barbo s klerikalci in proti naprednemu slovenskemu učiteljstvu, zato pa dovolijo klerikalci skoro vsemu samostojnemu učiteljstvu na Kočevskem in na ljubljanskih nemških šolah draginski doklado v najvišji izmeri 25%! To dejstvo je samo posledica nemško-klerikalne zveze, ki se kaže tudi v mestnem šolskem svetu, kjer svobodomiselnih nemških nadzornikov prof. Svoboda pomaga klerikalnemu patru Simonu vihteti palico, da ubijajo interese naprednega učiteljstva in slovenskega šolstva! Naj živi ta vez!

Sedaj so navalili na nas klerikalni in liberalni Nemci. Ubiti nas hočejo z zadnjim sredstvom — z gladom! Kulturna zgodovina bo pomnila njihovo nekulturno dejanje. Pomnila pa bo tudi, da smo poginili — ako res moramo poginili kot značaji in poštenjaki!

Pozor! — Pevski zbor učiteljske Zaveze.

Opozarjamo na oklic, priobčen na uvodnem mestu zadnje številke! Naj nihče prizadetih ne pozabi, do 15. t. m. zanesljivo sporočiti zavezinemu tajniku svojega mnenja! — Vsi tisti, ki so povabljeni, naj se gotovo udeležijo seje pripravljalnega odbora, ki se vrši dne 19. t. m. ob 2. popoldne v Učiteljski tiskarni v Ljubljani! — Vsi na požrtvovalno delo za čast slovenske pesmi in za povzdigo ugleda slovenskega učiteljstva!

Nova pomoč našim kmetovalcem.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske nas je naprosil naj objavimo to-le:

Splošno se čujejo pritožbe, da kmetovalec nima od truda in dela na svoji kmetiji nobenih koristi in kaj pičle, največkrat pa nobenih dohodkov.

Marsikdo prevzame od staršev zadolženo posestvo in jim mora dati visok užitek. Stroškov ima torej dovolj, dohodkov pa nobenih. Ni čudno, če izgubi pogum. Vsakdo bi rad zvečal pridelke in doneske svoje posesti sploh, ali kako? Istotako bi rad zvedel, kako stoji njegovo posestvo, mu li donosa dohodkov ali izgubo. Kje naj dobi odgovor? Sam ne more najti odgovora, in kar tako tjavendan gospodariti se pravi drveti v pogubo. Točnih odgovorov in nasvetov moramo najti le, če svoje posestvo z vsemi njegovimi deli natančno poznamo. To je pa zopet mogoče edinole z vestnim opazovanjem in natančnim zapisovanjem vseh izdatkov in prejemkov.

Pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani se je osnoval urad za kmetijsko knjigovodstvo, ki ima namen, pomagati udeležencem na ta način, da jim izkuša napraviti knjigovodstvo prav lahko in brez truda. Ni se bati, da bi ne mogli izvrševati navodil tega urada. Vse je kaj enostavno urejeno in je malo pisanja, ker se vsi računi izvršijo v osrednjem uradu. Vsako leto se napravi popis vašega posestva z našo pomočjo in vsak teden se pošljete en zapisek tega, kar ste prejeli, oziroma izdali. To je vse in kaj lahko. V uradu se vodijo posebne knjige in ob koncu leta vam natančno pove, katere panoge vaše kmetije se izplačujejo in katere ne. Pove se vam še marsikaj in se vam da nasvet, kaj bi kazalo ukreniti, kaj začeti in kaj opustiti.

nodajalec. Ker ni mogoče, da bi kdo drugi zastopal občana, ne sme biti zakonodajne reprezentacije, ne sme biti poslanec. Vsak bodi sam svoj poslanec. To je neposredna demokracija po antičnem vzorcu, izvedljiva seve samo v mali državi, kjer ni velikih razlik v nobenem oziru.

Rousseau je odlični pristaša republike. Kralji stremijo za tem, da postanejo absolutni, in njih osebna korist je, da je narod slab. Njegova kritika monarhije odgovarja predvsem razmeram francoskega starega reda pred izbruhom revolucije. Moderna parlamentarna monarhija je njemu nepojmljiva. Rousseau gre na vsak način hvala, da je zavládala državljanska enakopravnost. Posledica zmage tega načela je bila, da so smatrali tudi narode za enakopravne. Ni privilegirancev med narodi. Kulturne in politične vrednote, ki so jih ustvarili zgodovinski narodi, ne smejo biti pretveza, da bi se oviral razvoj mladega nezgodovinskega naroda. Vsak narod toliko velja, kolikor more sam ustvariti v sedanosti. Zmaga Balkancev, in ugled, ki so si ga namah pridobili, je v tem oziru značilen zgled. Rousseau državni nauk je naperjen proti historicizmu in tradicionalizmu. V jugoslovanskih državah je našel Rousseau ideal ljudske suverenosti in popolne de-

stiti. Kaka izprememba se pa more izvršiti le tedaj, če se sami za to odločite. Proti nam nimate drugih obveznosti, kakor edino to, da nam o pravem času, natančno in popolnoma resnično poročate vse dogodke, ki se pri vas dogajajo in se kmetije tičejo.

Nekateri se bodo seveda na tihem vprašali: »O, ali ni to kaka past, da nam nalože še večjih davkov.« Brez skrbi! Prvič so dohodki iz kmetij jako pičli in drugič je uradovne naše popolnoma tajno. Le samo voditelj osrednjega knjigovodstvenega urada mora vedeti vse ravno tako dobro, kakor vi, mora pa v vsem ohraniti najstrožjo molčečnost. Kakor ste do sedaj vse zaupali c. kr. kmetijski družbi kranjski, tako morate zaupati v dobrohotnost tega novega urada. Zato vas še enkrat pozivamo, da se poslužite ugodne prilike, ker, kakor že omenjeno, je naloga tega urada edinole delati v korist kmetijstva.

Pojasnjeno bodi, da udeleženci ne bodo imeli prav nobenih stroškov, ker jim c. kr. kmetijska družba povrne vse poštne stroške, ki nastanejo z dopisovanjem. Poleg tega se bodo dovolile udeležencem, ki bodo po naših nasvetih napravili kake izpremembe, tudi — primerne podpore.

Porabite torej ugodno priliko in prijavite se takoj z dopisnico, da ste voljni ravnati se po naših nasvetih in nam posiljati vsak teden eno poročilo o prejemkih in izdatkih, bodisi da obstoje ti v denarju, blagu ali v čem drugem. Vsi nasveti se bodo dajali popolnoma brezplačno in bo vse uradovanje popolnoma tajno.

Ker začne osrednji urad za kmetijsko knjigovodstvo poslovati že s 1. januarjem 1913, je nujno potrebno, da se takoj priglasite, sicer bi moglo biti prepozno, ker bo voditelj tega urada vsakega udeleženca v najkrajšem času obiskal, da ga o vsem potrebnem pouči.

Nadejamo se obile udeležbe, ker gre le za korist kmetijstva! Ta oklic velja le za kranjske kmetovalce.

Z vestnim zapisovanjem se naučimo pametno in varčno gospodariti. varčnost pa je vir blaginje.

Ustrezajoč s tem prošnji glavnega odbora imenovane družbe, prosimo svoje tovariše, naj v interesu dobre stvari pouče naše ljudstvo o vsebini objavljenega dopisa.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slov. učit. in učiteljic na Štajerskem. V poročilu o zadnji odborovi seji (Učit. Tov. št. 45) manjka sledeči del izjave Lehrerbundu: »Končno izjavlja Zveza, da hoče, kakor do sedaj, tudi v naprej se boriti v pravi kolegialnosti s Verbandom in Lehrerbundu za skupne interese učiteljstva, posebno za izboljšanje našega gmotnega položaja.«

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Zborovanje dne 19. t. m. se ne vrši že ob 10. uri, ampak zaradi večstranske izražene želje, šele ob 11. uri. Prosim, pridite zanesljivo vsi! Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Trst.

Jesensko zborovanje »Učiteljskega društva za Trst in okolico« se vrši dne 21. novembra ob 10. uri dopoldne v novi Ciril-Metodovi šoli pri Sv. Jakobu v Trstu. Dnevni red: 1. Vprašanje slovenskih srednjih šol v Trstu. Ref. dr. J. Mrhar. 2. Potovanje po Skandinaviji. Ref. Marica

mokracije. do neke mere svojo realizacijo. Dogodki zadnjih dni na Balkanu pa pomenjajo dve sto let po Rousseauovem rojstvu zmago njegovih načel tam, kjer je doslej vladal absolutizem in fevdalnost Osmanije. Ni mogoče zanikati, da se v visokorazvitih zapadnih državah kaže ostra reakcija proti njegovemu ustavnemu idealu in revoluciji. V marsičem je ta gotovo upravičena, pa praktično življenje bo še dokaj časa ostalo naklonjeno političnemu idealu moža, ki je napisal »Socialno pogodbo«.

Iz umetniškega sveta.

Slovensko deželno gledališče.

Suppejeva opereta »Boccaccio« je že trikrat napolnilo gledališče. Po mnogih resnih in duhovitih predstavah je navsezadnje prav, da se ustreže tudi onim, ki žele v gledališču zabave, in se uprizori ena ali druga opereta, tembolj če datira iz Suppejevega Millöckerjevega in Straussovega časa, ko še niso fabricirali operet po današnjem načinu dunajskih operetnih komponistov. Boccaccijski zanimivi ljubzenski dogodilja so kot nalašč snov za opereto, njen efekt je preračunjen. Upriporitvi »Boccaccija« na ljubljanskem odru

Gregoričeva. Ob tej priliki naj tudi vsi poverjeniki za pobiranje članarine izroče svoje izkaze tovarišici blaginjakarki. — St. Frlaga, predsednik. Ivan Dimnik, tajnik.

Književnost in umetnost.

Socialna Matica. V teku so obširna pripravljala dela glede poverjeništv, in sicer v dveh etapah, najprej za Kranjsko, Štajersko, Koroško, potem za Primorsko. V kratkem bo izdan poziv na veliko število posameznikov za pristop. Vsakogar pa zaradi prevelikega števila ne moremo vabiti ter prosimo, naj blagovolijo interesi sami pristopiti tej velevažni knjižni organizaciji. Naslov »Socialna Matica«, Gorica.

Gg. pisatelj-znanstvenikom. Izmed del, ki prihajajo poleg poljudne literature (»Prosvetna knjižnica«) za slovensko znanost in prvi vrsti v upošte, so priročniki (Handbücher, manuali) iz raznih ved, tako iz fizikalnega zemljepisja, geologije, astronomije, politične ekonomije, zgodovine, umetnosti, družboslovja, državnoznanstva, politike itd. Rokopisov te vrste na Slovenskem še ni, vsaj ne znanstvenih. Rabimo pa take spise krvavo za svoje prihodnje vseučilišče, za srednješolski pouk, za samozobrazbo učiteljstva, akademškega in srednješolskega dijaštva, svobodnih poklicev in sploh ukaželnih in inteligentnih mož vseh slojev. Zato morajo biti taki spisi pisani sicer znanstveno, pa vendar v poljudni obliki in poljudnem jeziku, kakor bi to sploh odgovarjalo splošnemu značaju in potrebam našega naroda. Oni gg. pisatelji, ki se zanimajo za take vrste spise, bodisi samostojno, bodisi kot uredniki s pritegnjenjem strokovnih sodelavcev, naj se blagovole oglašijo pisмено pod naslovom: Tajništvo »Socialne Matice«, Gorica. — »Prosvetna knjižnica« pa ostane zbornik za krajše monografije in druge spise po že določenem načrtu. Zaradi ustanovitve in s tem združenih del pri »Socialni Matici« je v izhajanju »Prosvetne knjižnice«, ki je iz starega založništva prešla v založbo »Soc. M.«, nastal presledek, kar se pa popravi, čim prične »Socialna Matica« z rednim poslovanjem, kar je odvisno od ugodnega uspeha pripravljanih del. Vendar je obstoj in razmeroma ugodni razvoj novoustanovljene institucije že danes zasiguran. — Gg. pisatelje, ki jim je pred kratkim bila razposlana okrožnica, prosimo skorajšnjega odgovora.

Sket-Podboj: Slovensko-nemški in nemško-slovenski slovarček. Ker nam je dozdaj manjkal pripravljen slovensko-nemški in nemško-slovenski slovarček, se je odločila tiskarna Družba sv. Mohorja, da ga ona izda. Letos je izšel »Slovenisches Sprach- und Übungsbuch« v novi izdaji in slovarček v tej knjigi, ki je v tej izdaji popolnoma predelan in razširjen, je bil za ponatisk še enkrat predelan, deloma popolnjen, nemško-slovenski del pa bistveno razširjen. Na novo pridejan je seznam osebnih in zemljepisnih imen, tako da ima slovarček dosti nad 12.000 slovenskih in nemških izrazov. Da pa vključ precejšnjemu obsegu (416 strani) knjižica ne bo preveč debela, je tiskarna oskrbela primeren papir in tanko, a jako trepno vez. Služila bo tudi slovenskim dijakom, zlasti ob meji. Tržna cena slovarčka znaša (v prt vezan) K 2.40. — Priporočamo!

Novi spisi za mladino. Izšel je II. in III. zvezek Rapetovih spisov za mladino. V tisku je III. zvezek Ganglovih »Zbranih spisov za mladino«, ki izide prihodnji teden.

ni bogve kaj hudega očitati, bila bi vendar lahko boljša. Zlasti zbor je časih distoniral in ušel iz takta. Spoznali smo novo subreto Fantovo (Boccaccio), ki je pela in igrala izvrstno, divili smo se zvonkemu glasu Richtarjeve (Fiametta), nasmejali pa od srca trojici Povhe-Bohuslav-Bukšek. O tenoristu Vondri (Leonetto) je zasedaj težko izreči sodbo. Ostali sodelujoči (gledališki list jih šteje 22) so vsak po svojih močeh pomagali že omenjenim k lepemu uspehu operete. Na zahtevo publikе so morali nekaj točk ponoviti. Pri dirigentskem pulstu je sedel kapelnik Hrazdira in pohvalno vodil predstavo. »Boccaccio« bo še parkrat napolnil gledališče. — Drugi teden se poje lepa Verdijeva opera »Traviata«. —a.

Kronske predstave.

Pametna ideja gledališkega ravnateljstva je prirejanje kronskih predstav, pri katerih najdražji sedež stane le 1 K. Na ta način se omogoči za bagatelno ceno posećanje gledališča dijaštvu in predvsem manj imovitim slojem. Obetajo se tudi slične predstave za delavstvo. Jako hvalevredno! Ker je takozvana »inteligencija« že vsega prenasličena, dajte prepotrebne duševne hrane, tistim, ki bi jo radi, pa je zaradi slabih gmotnih razmer ne morejo

Načela Karla Havlička Borovskega, najslavnejšega češkega časnika. — Knjižnica mariborskega »Sokola«, 6. zvezek. Cena 80 vin., str. 47. — To je knjižica, ki je vredna zlatega denarja. Tu so podana v lepem slovenskem prevodu jedrovita načela velikega Čeha Havlička, ki se tičejo jezika in narodnosti, pravne moči, omike in značajnosti, prepričanja in vere, revolucije, Slovanstva, vojaštva, Avstrije, enakopravnosti, slovanske vzajemnosti itd.: v tesnem obsegu bogata zakladnica vsega, kar tako živo zadeva vse naše zunanje in notranje življenje. — Ko pohvalno povdarjamo tako kulturno delo »Mariborskega Sokola«, tudi ta zvezek njegove knjižice najtopleje priporočamo. — G.

Srednješolski vestnik.

**** Iz srednješolske službe.** Profesor na državni gimnaziji v Pazinu Luka Brolih je pomaknjen v VIII. činovni razred.

**** Govorniške vaje** uvedejo v vseh razredih srednjih šol. Doslej so jih gojili samo v zadnjih dveh razredih.

Učiteljski konvikt.

Letnina a 2 K za I. 1912 so plačali tile p. i. tovariši in tovarišice: Josip Zajec, nadučitelj v Vel. Gabru; učiteljstvo povirške šole pri Sežani (8 K); Leopold Reja, učitelj v Plaveh na Goriškem; Anton Baša, šol. voditelj v Kazljah pri Sežani; Anton Maslo, šol. voditelj v Pasjah v Istri; učiteljstvo slovenske šole pri Sv. Ivanu pri Trstu (20 K); Anka Gerželj in Josip Rakovšek iz Sv. Lucije ob Soči; učiteljstvo v Cerknem (8 K); Olga Miklavčič iz Idrskega pri Kobaridu; Hrabroslav Vodopivec, šol. voditelj v Gojačah na Goriškem; Albert Poljšak, šol. voditelj v Avberu.

Darovi za učiteljski konvikt. Ljubljanska mestna občina 250 K; zapuščina pokojnega profesorja Josipa Celestine 50 K. Bog plati!

Politiški pregled.

*** Prestolonaslednik in vojna.** Napram nekemu visokemu aristokratu je izjavil prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand, da nikakor ne simpatizira z ekspanzivno politiko monarhije, temveč želi, da bi se sklenil čimprej mir, da more Avstro-Ogrska izpolniti svojo veliko gospodarsko nalogo.

*** Na delegaciji** je govoril tudi delegat Kramar, ki pravi, da je odsedaj naprej končano nadzorstvo nad balkanskimi državami. Te so sedaj samostojne in ne rabijo več protektorjev. Njemu se ne zdi srbska luka v Jadranskem morju nevarna, nevarnejši konkurent nam je Italija. Sicer pa s silo, meni dr. Kramar, ne opravimo nič, najboljša pot je pameten sporazum.

*** Nov zemljevid Balkana.** Po jugoslovanskih deželah kroži nov zemljevid, na katerem so že označene novo zasedene dežele: Turčija je izginila z evropskega površja; razdelili so si jo vso zavezniki, le kos južne Albanije se je pojavil kot avtonomna pokrajina in spominja na Turčijo.

*** Prestolnica nove Srbije** najbrže ne bo več Belgrad, marveč Skoplje, kar je naravneje s strateškega in geografskega ozira. Belgrad je čisto na meji proti Avstriji in izločen prvemu napadu. Ob aneksiji Bosne in Hercegovine na primer je bila

uživati! V sredo, 13. novem. je bila ob 6. zvečer kronska predstava opera »Večni mornar«. —a.

Glasbena Matica v Ljubljani

priredi pod vodstvom konc. vodje Mateja Hubada svoj prvi letošnji koncert dne 19. novembra 1912 v veliki »Unionovi« dvorani. Sodeluje koncertni pianist Anton Trost, virtuoz na harfi A. Holy, deklamator dr. P. Grošelj, orkester Slovenske filharmonije in Maticin zbor. Na vzporedju je med drugim Lajovčev ženski zbor »Gozdna samota« z orkestrom in nov dr. Schwabov mešani zbor »Kanglica« tudi z orkestrom. Glasboljubivemu občinstvu v Ljubljani in na deželi obisk tega mnog. umetniškega užitka obetajočega koncerta toplo priporočamo! —a.

Zopet naš Adamič.

»Slavčev« Martinov večer je bil letos dobro obiskan. Društveni moški zbor je krepko zapel novo Pahorjevo »Naša zastava«, nato prednašal v zadnji številki »Novih Akordov« priobčeno Adamičevo »Vrtnica — srce« in Parmovo koračnico »Na dopust« s spremljevanjem orkestra. Slednji dve točki so na zahtevo poslušalcev morali ponoviti. —a.

prenešana srbska državna blagajna v Kragujevac in vse drugo, kar je sicer v prestolnici. Belgrad šteje 86.000 prebivalcev, Skopje 54.000, Prizren 62.000. Seveda Skopje treba šele pretvoriti v pravo mesto, zakaj doslej je bilo tam vse turško. O tem bo govora na skupščini, ki bo sklicana v Skopje; tam bodo carovali srbski carji.

* **Konferenca škofov** se je začela 5. nov. t. l. na Dunaju pod predsedstvom kardinala barona Skrbenskega. Obravnavali so aktualna vprašanja kakor tudi kongrua in druge, posebno šolske zadeve.

* **Proti vojni.** Socialni demokratje na Dunaju so imeli preteklo nedeljo velikansko manifestacijsko zborovanje proti vojni. Nastopili so razni govorniki, ki so žigosali diplomate; sprejeta je bila soglasno resolucija proti vojni.

* **Diplomatično delo.** Po sedanjem povsem izpremenjenem položaju na Balkanu se da z nekako gotovostjo zarisati sledeči diplomatični položaj: Balkanske države zahtevajo, da ostane balkanski polotok v njihovih rokah. Rusija podpira to stremeljenje, ker upa, da se ji bo posrečilo doseči aspiracije glede Bospora in Dardanel. Avstro-Ogrska silno nasprotuje zahtevi Srbije po kaki luki na Jadranskem morju. Dozdeva se ji namreč, da so Srbi z aneksijo Novega Pazarja že dospeli do morja, ako vozijo preko Črne gore, ne da bi se dotaknili Albanije. Zaradi tega je nastala med Avstrijo in Srbijo nekaka napetost, ki zbujajo pozornost vse Evrope. Srbija računa s tem, da se Avstrija ne bo upala vplesti v kak resen konflikt s kako balkansko državo. — Italija zahteva avtonomijo Albanije. Druge države se dosedaj še niso izjavile, kako stališče zavzemajo one.

Kranjske vesti.

—r— **Odlikovanje.** Nadučiteljici na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani, Frančiška Illerschitschevi je naučni minister podelil naslov ravnateljice.

—r— **Izpraznjeno učno mesto za učiteljice** je razpisano v popolnitev na Vrhopolju pri Vipavi Stanovanje prosto v šolskem poslopju! Prošnje je vlagati do 29. novembra 1912 pri c. kr. okr. šol. svetu v Postojni.

—r— **Najprej fajmošter, potem cerkev, nazadnje pa učitelj.** Z Gorenjskega nam pišejo: V Mavčicah na Gorenjskem deluje kot župni upravitelj vpok. gimnazijski katehet dr. Marinko. Dočim je bilo pri starem župniku g. Klobovsu vse dobro, je bilo pa dr. Marinku že ob prihodu vse preslabo. Komaj se je tam ogrel, so mu inorali kratkovidni Mavčanje popraviti farovž, nato očediti cerkve in zvonic in naročiti nove orgle za 6000 K. Samo za šolo nihče ne misli. Pred štirimi leti je občina že kupila svet za novo šolsko poslopje, ali večina obč. moč in krajni šolski svet mislijo z dr. Marinkovimi možgani, pa puste šolo enorazrednico s 130 otroki — v starem vlažnem, kleti podobnem poslopju, pa se brigajo le za fajmoštra in cerkev, za učitelja pa le toliko, kolikor ga pač potrebujejo. Pa v tem zanikrnem šolskem poslopju bi celo pes ponoči lajal. Ali to je le en zgled, kako klerikalci skrbje za kulturo po deželi!

—r— **Zaprta šola.** Zaradi razsaja joče škrlatinke med otroci je v Litiji šola zaprta. Zahtevala je že precej smrtnih žrtev, kakor v Litiji tako v okolici.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Na mesto zaradi bolezni na dopustu nahajajoče se učiteljice Otilije Jugove je imenovan za suplent na ljudski šoli na Blokah učiteljski kandidat Stanislav Vrezec. Za suplentko v Zg. Šiški je imenovana gđ. Marija Habetova. Namestu učiteljice Antonije Germek, ki je zaradi bolezni na dopustu, je imenovana za suplentko na šoli v Krašnji Frančiška Terpinčeva. — Za suplentko na ljudski šoli na Vačah je imenovana na mesto učiteljice Angele Zakotnikove, ki je dobila študijski dopust, bivša učiteljica v Škofji Loki Amalija Hrovatova.

—r— **Žena v kosovski tragediji.** Času primerno je predaval prof. dr. Ilešič v Ljubljani o tej temi. V začetku je opozoril na sedanje dogodke na Balkanu in jih primerjal s propadom pred 1500. leti. Danes čitamo o dogodkih — o tem, kaj se godi v človeških srcih si moremo samo misliti. O boju na Kosovem polju pripoveduje zgodovina samo dogodke, kaj se je godilo v srcih ljudi — pripoveduje narodna pesem. Domišljija preprostega pevca ali naroda je ustvarila poleg zgodovinskih oseb tudi druge, ki jih je potrebovala, da je pokazala veliki dogodek v celoti. Srbska narodna pesem pozna iz boja na Kosovem polju sledeče ženske tipe: kneginja Milica žena carja Lazarja, dve hčeri carja Lazarja, Mara in Vukoslava (zgodovinska je samo prva), prva ima za moža Vuka Brankovića, druga Miloša Obilića, dalje

pozna Kosovsko-devojko, nevesto junaka Toplice, majko devetih sinov Jugovičev in njenih devet snih, ter mlado Gojkovico, ki jo opeva pesem o zidanju Skadra. Kneginja Milica je (po narodni pesmi) na velikih Vidov dan, ko se je bila odločila bitka na Kosovem polju (1389) ostala doma in je čakala groznega poročila. Druga pesem pa pravi, da je šla na bojno polje, kjer je našla carja Lazarja mrtvega. Dve hčeri carja Lazarja sta (po narodni pesmi) provzročili boj med svojima možema Vukom Brankovičem in Milošem Obiličem, kar je postalo usodno za bitko, zakaj Vuk je Milošiču očital, da hoče srbsko vojsko izdati — potem pa jo je sam izdal, dočim je Obilič v šatoru umoril sultana (zgodovina ne ve nič o izdajstvu Brankovičevem, nasprotno ga slavi kot velikega junaka). Kosovska devojka je opevana v narodni pesmi kot ljubeče bitje, ki pride na bojišče iskat svojega dragega in ga najde — mrtvega. Nji nasproti kaže narodna pesem majko Jugovičev kot junaško ženo, v kateri prevladuje domovinska ljubezen nad materinsko. Devet sinov je padlo, in ne plaka. Vrne se domov in tolaži svojih devet snih, ki jočejo za svojimi možmi. Ko pa prinese drugo jutro vran krvavo roko sina Damjana — poči majki srce. V pesmi o zidanju grada pripoveduje narodna pesem sledeče: Kralj Vukašin je hotel zidati grad. Toda kar je podnevi sezidal, to je ponoči vila razdrila. Vila s planine je Vukašinu povedala, da bo Skader sezidal takrat, ako vzdajajo zidarji v stolp ono žensko, ki bo prinesla prva zajtrk zidarjem. Vukašin je imel tri sinove — ki so bili oženjeni Prva dva sta povedala svojima ženama, kaj zahteva vila, najmlajši Gojko pa ni povedal — tako je Gojkovica prva prinesla zajtrk in so jo vzdajali v stolp. Gojkovica je prosila, naj ji puste okno za prsa, da bo na ta način lahko došla svojega enomesečnega sina, in okno za oči, da ga bo videla, ko ji ga bodo prinesli. Zidar se je je usmilil in jo je tako zazidal. Tako je nastalo mesto Skader. Kosovski boj je tragedija — vsi tipi so tragični. Narodna pesem je s tem pokazala razne tipe te tragedije. — Pravijo, da med Jugoslovani ni krvnega sorodstva — ob sedanjih dogodkih pa nam valovi kri. Naj bi to ne bilo samo za trenotek, obrnimo oči na Kosovo in spoznamo boj svojih bratov. Predavanje je bilo izredno dobro obiskano, bila je skoraj polna dvorana. Predavanje je priredilo Slov. žensko društvo. Pri vrodu se je nabiralo za balkanske ranjence in se je mnogo nabralo. Predavanje je bilo krasno in je imelo velik vtisk.

Štajerske vesti.

—š— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor sporoča svojim članom: Dne 31. oktobra 1912 je umrl član Josip Riedler, ravnatelj meščanske šole v Mariboru. Plačati je torej treba donesek za 106. smrtni slučaj. Mnogo članov pa še dolguje donesek za 101. do 105. smrtni slučaj. Društveni odbor nujno zahteva poravnavo zapadlih doneskov še tekom meseca decembra 1912.

—š— **Izvrševalni odbor nar. stranke in celjsko gimnazijsko vprašanje.** Izvrševalni odbor narodne stranke se je bavil na svoji zadnji seji med drugim tudi s celjskim gimnazijskim vprašanjem in sklenil na predlog dež. poslanca dr. V. Kukovca sledečo resolucijo: Kakor že glavni zbor narodne stranke dne 6. oktobra, poudarja strankin izvrševalni odbor iznova opravičeno kulturno zahtevo spodnještajerskih Slovencev po samostojni višji gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Celju. Sedanje stanje slovenskih gimnazijskih razredov v Celju je nevzdržljivo in z ozirom na učni red za srednje šole naravnost nepostavno. Štajerski državni poslanci so naprošeni, naj ne pripuste nobene enostranske rešitve celjskega gimnazijskega vprašanja in naj prisilijo vlado z vsemi parlamentarnimi sredstvi, da ustreže ob času, ko hoče staviti poslopje za nemško višjo gimnazijo v Celju, tudi označenim slovenskim željam.

—š— **Preganjanje naprednih nadučiteljev na Štajerskem.** Pred nekaj tedni sta bila naenkrat službeno premeščena 2 napredna nadučitelja, in sicer Jakob Pulko iz Dobjega pri Planini v Gorico pri Mozirju in Radoslav Knaflič iz Gorice pri Mozirju v Dobje pri Planini. Pred pol letom je pa klerikalni državni poslanec dr. Verstovšek Radoslavu Knafliču poslal glas po občinskem odborniku v Kokarjih, da bo izposloval njega premeščenje, če se udeleži volitev v občini Kokarje. Ravno tako je klerikalni poslanec dr. Jankovič že pred več meseci zagrozil Jakobu Pulku, da bo premeščen, ker je bil prisiljen k neki tožbi s tamošnjim župnikom in večnim pravdarjem Vurkelcom, katero pravdo je pa nadučitelj Jakob Pulko dobil. Ker sta oba nadučitelja jako ugledna pri ljudstvu in ker pri oblastvih njima v služ-

benem oziru nihče ni mogel nič očitati, jih je sedaj deželni šolski svet zaradi vpliva činiteljev, o katerih ni dvomit, službeno prestavil. S tem trpi dežela okolo 1000 K stroškov preselitve obeh učiteljev, obe rodovini pa povrh mnogo gmotne škode. Naravno pomeni taka prestavitev tudi globoko žalitev velezaslužnih moč, ki jima ni niti dana prilika v disciplinarnem postopanju dokazati, da se jima dela krivica. Istotako se je pa zydelo, da je državni poslanec celjskega okraja svojim volicem v Petrovčah obljubil premešitev tamošnjega nadučitelja, ki je kot pedagog prejel neštevilne hvale oblastij, ki je pa zaradi svoje dolžnosti razkril oblastim tudi nerealno postopanje dotičnega načelnika krajnega šolskega sveta s šolskim denarjem. Izvrševalni odbor narodne stranke se je v svoji seji s to protipostavno in nepristransko višje šolske oblasti nedostojno prakso štajerskega deželne šolskega sveta temeljito baval in sklenil odločen protest zoper tako preganjanje učiteljev na ljubo političkim strankam in v gmotno škodo dežele. Čujemo, da se vložijo tudi interpelacija v državnem zboru.

—š— **Jubilej.** Dne 24. novembra 1912 obhaja tov. Simon Ješovnik, nadučitelj pri Sv. Rupertu v Slov. gor., petdesetletnico svojega plodonosnega učiteljevanja. — Dobremu tovarišu, marljivemu učitelju, vrlemu narodnjaku iskreno častitamo! Se mnogo let!

—š— **Iz Maribora nam poročajo:** Pokrajinska zveza »Schulvereinovich« podružnic na Spod. Štajerskem je imela te dni tu svoj letošnji glavni zbor. Zveza šteje sedaj 52 članic, iz česar je razvidno s kako močno organizacijo razpolaga »Schulverein« na slovenskem Štajerju. Saj ima komaj 24 podružnic manj kot C. M. D. na Spodnjem Štajerskem! Ker je odločil dosedanj načelnik te »Schulvereinove« zveze dr. Valentin svojo čast, je izvoljen za načelnika nadučitelj Mayer v Studencih. V odboru so skoraj sami učitelji na schulvereinskih šolah. Zanimivo je bilo poročilo »Schulvereinovega« referenta za Štajersko, dr. Bauma iz Maribora. Po tem poročilu je porabil »Schulverein« leta 1911. za ponemčevanje Spod. Štajerske ogromno svoto K 255.948; od te svote je odpadlo na politički okraj mariborski K 128.670. Prva vsota K 255.948 se deli sledeče: za vzdrževanje lastnih šol in otroških vrtcev K 58.255, za stavbo novih šolskih poslopij K 93.920, podpore občinam za stavbo novih šol (pri čemer zahteva »Schulverein« seveda nemški poučni jezik) K 68.210, podpore drugim šolam in otroškim vrtcem, oziroma učiteljsvu na teh (v deželni upravi stoečih) zavodih K 35.563. Vseh schulvereinskih šol je bilo leta 1911. na Spod. Štajerskem 9 z 21 razredi, in sicer v Peklu, na Polzeli, v Hrastniku, Sevnici, Vuzenici, Šoštanju, pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, v Velenju in Ciršaku; dalje je bilo 5 otroških vrtcev, in sicer v Ormožu, Vojniku, Hrastniku, Ljutomeru in Sl. Bistrici. Pripomniti je treba, da je že prešla cela vrsta šol, ki jih je »Schulverein« ustanovil in izpočetka vzdrževal, v deželno upravo. To je za nas Slovence jako malo razveseljava bilanca. Nasprotniki delajo z navedenjem in z velikimi uspehi, pri nas pa imamo namesto smotrne, enotnega narodno-obrambnege dela osebnosti in razprtije.

—š— **Savinjska podružnica S. P. D.** je dobila od vojaške oblasti pohvalo. Iz Gornjega grada nam poročajo: Meseca avgusta 1912 je prišlo okrog 60 vojakov-pijonirjev 3. in 26. pešpolka s štirimi častniki na Menino, da bi napravili streljišče za svoja polka, ki sta imela potem strelne vaje na Menini. Savinjska podružnica je dala svojo kočjo na Menini vojaštvu na razpolago in načelnik tov. Fr. Kocbek, nadučitelj v Gornjem gradu, je večkrat pohitel na Menino in dajal častnikom potrebne informacije. Sedaj je pa dobil tov. Kocbek kot načelnik Savinjske podružnice od 3. kornega in deželno-obrambnege poveljstva potom nemestništva pismeno zahvalo za naklonjenost, sodelovanje in pospeševanje vojaške službe.

—š— **Perutninska razstava v Gradcu.** Z gospodarstvom na sploh so se posebno v novejšem času razvile nekatere panoge, kot n. pr. reja kuncev, čebeloreja, perutnistvo itd. prav v veliki meri. Po raznih deželah gojijo seveda razne gospodarske panoge, kakor bolj kaže. Na Štajerskem je že od nekdaj posebno razvito perutnistvo, in štajerski piščanci so znani daleč čez meje našega cesarstva. Imajo seveda dosti boljše in okusnejše meso kot drugi, in kokoši nesejo dosti več jajc kot druge vrste. Angleške in nemške pasme kokoši neso približno 70 jajc na leto, štajerske kokoši pa najmanj 120. Vidi se tedaj, da ta pasma koristi več kot vse druge. Štajersko društvo za perutnistvo je tedaj sklenilo napraviti gospodarsko razstavo za perutnistvo iz cele monarhije, tako da se lahko razvidi, v koliko ima štajerska pasma prednosti pred dru-

gimi. Ta razstava pa ne obsega le kokoši, ampak domačo perutnino sploh, t. j. gosi, race, purane, golobe itd. Lepše živali bo dalo vodstvo razstave tudi fotografirati, da se bodo slike lahko porabile za gospodarske knjige in časopise.

—š— **Iz Maribora nam poročajo:** Nemško učiteljsko društvo za politički okraj Maribor-okolica je imelo dne 8. novembra v Mariboru svoje zborovanje. Tu so konstatirali, da se ne zganejo niti slovenski niti nemški deželni poslanci za regulacijo učiteljskih plač. Društvo poziva deželne poslance, naj omogočijo delazmožnost štajerskega deželne zbora, ali pa naj deželni zbor razpuste.

—š— **Poslano.** Z ozirom na pojasnilo v 34. števil. »Učit. Tovariša« še izjavljamo, da o dotični zadevi tukaj prav nihče ničesar ne ve. Le toliko je znano, da Askerc razen nekaterih tretjerednic ni marala zlasti še ena oseba, to pa najbolj zaradi tega, ker se ji on kot odločen slovenski narodnjak ni hotel klanjati. Drugače pa je pri tukajšnjem prebivalstvu užival največje spoštovanje, kar so zlasti pokazale slovesne prireditve ob njegovem odhodu. Askerc je to tudi sam pripoznal ne le v svoji javni zahvali, temveč tudi še s sledečimi ravno tako ponosnimi, kakor za Mozirje častnimi besedami, ki nam jih je v spomin poklonil in ki se glase:

Mozirje, ti biser Savinjske doline,
ostani ponos mi slovenske očine!
Kot tvoje planine, uvek trdno stoj,
ko bije za dom in svobodo se boj!

V enem svojih pisem pa piše: »Radostno se vedno spominjam tistih veselih dni, ki sem jih doživel ob bistri Savinji. Le žal, da so ti dnevi, katerih pač nikdar pozabil ne bom, tako hitro minuli. Gotovo pa ustrežem pri prvi ugodni priliki Vaši želji ter obiščem zlato Mozirje.« — To pač priča, da mu je ostalo Mozirje in tukajšnje prebivalstvo v prav prijetnem spominu, sicer bi pač ne bil nikdar pisal toliko in tako presrečno — laskavih pisem, kakor je to resnično storil. — Cela zadeva ima torej čisto drugo ozadje. Pravi namen vsega tega je tudi prozoren in vsakemu, ki razmere pozna, dobro znan. Sovraštvo in zavist pa tudi še niso bile nikdar posebno vzvišene in plemenite človeške lastnosti. — Fr. Praprotnik, nadučitelj.

Goriške vesti.

—g— **Za pouk in izobrazbo** so se začela zadnje čase vedno bolj brigati italijanski inteligentje v Gorici. Imajo krasna predavanja, cela velika vrsta jih bo, v Ginastiki bodo prirejali predstave, edna je že bila, pa tudi v Furlanijo pojdejo.

—g— **V vrtcih Družbe sv. C. in M. na Goriškem** je letos 137 otrok, in sicer v Krmini 25, v Pevmi 35, na Blani v Gorici 77; družba podpira oba vrtca v Podgori, v teh dveh je 116 otrok.

—g— **V šolah Družbe sv. C. in M. na Goriškem** je letos 145 otrok, in sicer 73 v Gorici in 72 v Krmini.

—g— **Psihologija mase.** Predavanje preiskovalnega sodnika dr. A. Gradnika je bilo še precej dobro obiskano. Uvedel nas je z lahkoto v nivo in večina ljudi je bila s tem zadovoljna. Goričani kažejo, da je njih zanimanje za omiko resno in veseli nas to. Račovedni smo bili namreč, če bo tudi pri predavanju domačina precejšnja udeležba. Nismo se varali. Predavatelj je pojasnil pojem »masa«, dalje tudi »psiologija«. Žal, da je bilo preveč primerov — za večino seveda dobro ubran ton — vsekakor smo pa pričakovali, da seže predavatelj globlje v temo. Sicer pa ni bilo slabo. Drugič želimo tudi večje točnosti pri obiskovalcih, da se ne bodo vrata v parterju vedno odpirala in zapirala.

—g— **Ljudska univerza.** Pri sobotnem predavanju dr. Ferda pl. Šišića, vseučiliškega profesorja in narodnega poslanca v Zagrebu, je bilo navzočih okoli 250 ljudi, kar je graje vredno posebno še z ozirom na dejstvo, da je bilo njegovo predavanje o hrvaško-madžarskih odnosih od leta 1790.—1873. jako zanimivo in je predavatelj najboljših poznavalcev političkih razmer na našem jugu. — Nadaljna predavanja se bodo vršila v sledečem vrstnem redu: 23. novembra predava dr. Dermota — Reformacija, revolucija. 30. novembra dr. Miler, vseučiliški profesor v Zagrebu — Glavne škode u kriminalnoj znanosti. 7. decembra dr. Seidl — Geološki izprehodi po goriški okolici. 11. decembra dr. Vošnjak — Početki moderne demokracije. 14. decembra dr. Ozvald — Bistvo in vzgojni pomen sugestije. — Po novem letu se vrši še 6 predavanj. Pogajanja s predavatelji se še vrše.

—g— **Usposobljenostni izpiti za ljudskošolske učitelje in učiteljice v Gorici** so pričeli dne 11. t. m., in sicer pismeni. Kandidatov in kandidatinj je okoli 100; kakih 20 jih dela delne izpite, drugi cele.